

System wsparcia osób z ASD w Polsce

**Maria Wroniszewska
Fundacja SYNAPSIS**

Warszawa, maj 2015

Wszechstronne wsparcie osób z ASD w Polsce

- Ochrona zdrowia
- Edukacja
- Rehabilitacja i aktywizacja
społeczno - zawodowa
- Pomoc społeczna

Autyzm jako jeden z dominujących problemów zdrowotnych

W 2008 w oficjalnym dokumencie ONZ stwierdziła, że autyzm stał się obecnie jednym z najpoważniejszych problemów zdrowotnych na świecie obok raka, cukrzycy, HIV/AIDS

PROBLEM => EPIDEMIA AUTYZMU ?

Epidemiologia w USA (C.Rice)

- Do 1990 r. : 1/2000 dzieci z ASD
- Lata 90-te: 1/500 dzieci z ASD
- Lata 2000-te: 1/150 dzieci
- Aktualnie nawet 1/100 w USA
- W Polsce 1/166 dzieci
- Dane szacunkowe 2015: ok. 60 tys. osób z ASD

Ochrona zdrowia

Finansowanie z NFZ – odrębne kontrakty

- Diagnoza dzieci i dorosłych z ASD (ok. 12 h)
- Programy terapeutyczne (30 h/mies.)
- Wizyty konsultacyjne
- Oddziały dzienne

Sytuacja w ochronie zdrowia

- W Polsce tendencja do terapii w środowisku a nie w szpitalach
- bezpośredni dostęp do specjalistów psychiatrów (bez skierowań) ułatwia szybkie wykrywanie autyzmu
- Diagnoza stawiana przez zespół specjalistów: psycholog, pedagog specjalny i lekarz spec.
- W Polsce wcześniej stawia się diagnozę niż w wielu krajach Europy

Sytuacja w ochronie zdrowia cd.

- Brak lekarzy psychiatrów wyspecjalizowanych w dziedzinie autyzmu
- W Polsce w niektórych regionach nie ma żadnych kontraktów z NFZ na świadczenia dla osób z ASD – rodzice muszą jeździć do innych ośrodków
- Finansowanie tych świadczeń jest zbyt niskie i poradniom nie opłaca się tego robić – w konsekwencji częściej ngo podejmują się prowadzenia takiej działalności,
- Powstaje coraz więcej prywatnych gabinetów – trudności dla rodzin przeciętnych lub ubogich

Pozytywne zmiany

- coraz wcześniejsze wykrywanie autyzmu
- wzrost świadomości i wiedzy o autyzmie w całym społeczeństwie
- więcej dzieci ma dostęp do fachowej i intensywnej terapii
- Wcześnie postawiona diagnoza i rozpoczęta intensywna terapia zwiększają szanse dziecka na pozytywne rezultaty

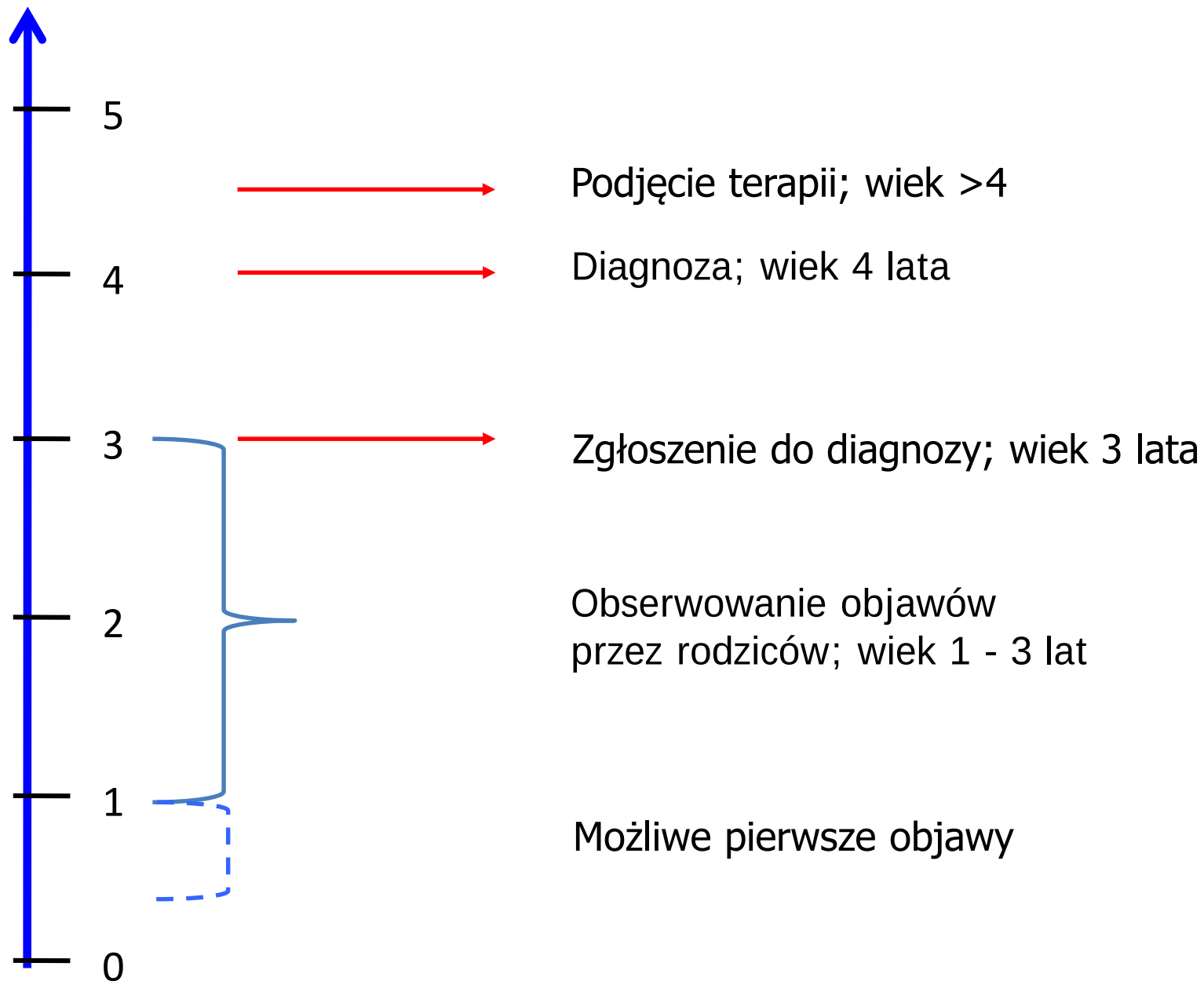
Nowości w ochronie zdrowia

Plan identyfikowania, oceny, diagnozowania oraz wczesnej interwencji dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym z zaburzeniami ze spektrum autyzmu (ASD)

Program Wczesnego Wykrywania Autyzmu

OBECNY CZAS OCZEKIWANIA NA DIAGNOZĘ

Najważniejszy
okres
rozwojowy

Edukacja – typy szkół

- szkoły masowe ogólnodostępne
- szkoły integracyjne (20 uczniów w klasie, w tym 5 dzieci z niepełnosprawnościami)
- szkoły specjalne (małe klasy 4-6 osobowe)
- nauczanie indywidualne (mało godzin, zwykle na terenie domu)

Wybór szkoły

- Rola Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych – formułowanie orzeczenia o potrzebie nauczania specjalnego
- Rodzic decyduje do jakiego typu szkoły pójdzie dziecko
- Dyrektor ma obowiązek dostosować formy, metody i organizację nauczania do potrzeb określonych w orzeczeniu

Finansowanie nauki dzieci z autyzmem

- Subwencje z budżetu państwa na naukę uczniów są zróżnicowane i zależą od rodzaju niepełnosprawności
- Najwyższe subwencje otrzymują dzieci z autyzmem i dzieci z niepełnosprawnościami sprzężonymi (np. głuchoniewidome, z porażeniem i upośledzeniem umysłowym) i wynoszą 9,5 razy tyle co na dziecko zdrowe;
- Od czasu wprowadzenia subwencji w roku..... dzieci rzeczywiście zaczęły mieć dostęp do edukacji

Rola przygotowania w przedszkolu

- subwencje na edukację dzieci w przedszkolach od wieku 2,5 lat
- konieczność zapewnienia równowagi między nauką a terapią
- Terapie muszą być dobrze dobrane pod kątem potrzeb konkretnego dziecka
- pracę z dzieckiem autystycznym trzeba rozpoczynać od kontaktów indywidualnych, potem w bardzo małej grupie, powoli zwiększać ilość kontaktów i bodźców.
- Najpierw dziecko musi mieć jak najbardziej specjalistyczne i indywidualne wsparcie, a potem stopniowo może być integrowane z rówieśnikami, społeczeństwem;

Sytuacja w szkolnictwie

- ciągle brakuje nauczycieli przygotowanych do pracy z uczniami z ASD
- Subwencje docierają obowiązkowo do szkół prowadzonych przez ngo i do szkół specjalnych
- nie zawsze subwencje dostają szkoły integracyjne i masowe
- ciągle trzeba uświadamiać całe środowisko szkolne na temat specyfiki autyzmu
- nauczyciele muszą dbać o dobre relacje między uczniami i przeciwdziałać przemocy i wyśmiewaniu uczniów z ASD

Sytuacja w oświacie

- Przepisy wprost regulują szereg zasad nauczania dzieci z autyzmem (np. wysokość finansowania, liczbę uczniów w klasie, dostosowanie trybu zdawania egzaminów np. dla osób niemówiących)
- Wprowadzono funkcję nauczyciela wspomagającego jako indywidualną pomoc dla ucznia z autyzmem w klasie;
- Państwo zapewnia bezpłatny dowóz do szkoły lub zwraca koszty rodzicom;
- Przepisy stwarzają bardzo dogodną sytuację dla nauczania dzieci z ASD, chociaż nie zawsze jest to pozytywnie wykorzystywane;

Rehabilitacja i aktywizacja Społeczno-zawodowa

- Państwo powołało instytucję odpowiedzialną za rehabilitację wszystkich osób niepełnosprawnych – PFRON
- PFRON – finansuje rehabilitację dla dzieci i dorosłych – projekty i zadania powierzone
- możliwość kompleksowej i wszechstronnej rehabilitacji społecznej
- wsparcie młodzieży i dorosłych we wchodzeniu w społeczeństwo i przygotowaniu do pracy
- trening samodzielności

Rehabilitacja cd.

- Uwzględnienie specyfiki autyzmu w konkursach na projekty PFRON;
- wspieranie rozwiązań projektowych dostosowanych do osób z autyzmem (np. asystenci indywidualni w placówkach pobytu dziennego);
- Powołanie zespołu , w którym uczestniczą posłowie, urzędnicy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz przedstawiciele ngo;

Rehabilitacja - problemy

- brak placówek dostosowanych do specyficznych potrzeb osób z autyzmem;
- niedostosowane przepisy do potrzeb w zakresie wsparcia dla osób z ASD (np. ograniczenie liczby kadry w placówce,)
- brak dostatecznej ilości i różnorodności szkoleń dla kadry;
- niewystarczający poziom finansowania placówek dziennych

Rehabilitacja – problemy cd.

- brak mieszkań wspomaganych dla osób najmniej samodzielnych,
- brak domów / mieszkań krótkookresowego pobytu (respite homes) i treningu samodzielności;
- brak domów pobytu stałego, gdzie kadra byłaby przeszkolona specjalistycznie we wspieraniu osób z ASD

Rehabilitacja – problemy cd.

- brak mieszkań wspomaganych dla osób najmniej samodzielnych,
- brak domów / mieszkań krótkookresowego pobytu (respite homes) i treningu samodzielności;
- brak domów pobytu stałego, gdzie kadra byłaby przeszkolona specjalistycznie we wspieraniu osób z ASD

Rehabilitacja – nowości

- wprowadzenie asystenta indywidualnego do placówek aktywizacji społeczno-zawodowej
- wprowadzanie funkcji Trenera Pracy, który wspiera osoby niepełnosprawne w poszukiwaniu pracy i utrzymaniu stanowiska pracy na otwartym rynku
- przygotowanie zmian w ustawie, co umożliwi w ramach orzecznictwa wyodrębnić grupę osób najbardziej potrzebujących wsparcia;

Pomoc społeczna

- Od momentu diagnozy osoba z ASD ma prawo do SUO (specjalistyczne usługi opiekuńcze) na podstawie zaleceń lekarza specjalisty;
- SUO dotyczy generalnie wszystkich osób z zaburzeniami psychicznymi – realizują je psycholodzy, pedagodzy, terapeuci)
- SUO finansowane są z budżetu państwa, jednak część rodziców otrzymuje je odpłatnie;
- zwykle rodzice otrzymują z ośrodka pomocy społecznej mniej godzin usług niż zalecił lekarz;
- Rodzic może otrzymać świadczenie pielęgnacyjne (finansowe), jeżeli rezygnuje z pracy w celu opiekowania się dzieckiem

Pomoc społeczna - problemy

- Brak rozwiązań w opiece całodobowej;
- Brak respite homes;
- brak specjalistycznych , małych domów z przeszkoloną, doświadczoną kadrą;
- finansowanie w dużej mierze przez rodziny
- pomoc społ. Pomaga rodzinom głównie ze względu na ubóstwo, a nie na niepełnosprawność;

Dziękuję za uwagę

Maria Wroniszewska
Fundacja SYNAPSIS

Warszawa, maj 2015

